

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Biennii Peripatetici

Complectens Quæstiones Logicales Una Cum Institutionibus Dialecticis Ad Antiquorum Recentiorumque Mentem Resolutas, Nec Non Juxta Modernam Scholarum Peripateticarum Methodum Elaboratas & Explicatas

Kretz, Marquard

Herbipoli, 1749

Articul. IV. De Distinctione graduum metaphysicorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52248)

ARTICULUS IV.

De Distinctione Graduum Metaphysicorum.

163. **N**ota 1. Gradus metaphysici sunt prædicata essentialia alicujus rei singularis singulariter existentis, magis vel minus communia. Dicuntur *primò Gradus*; quia per cognitionem illorum prædicatorum pervenire gradatim possum ad perfectam absolutamque cognitionem ipsius rei. Vel quia per modum scalæ ponuntur in linea directâ vel laterali dextra categoriæ Porphyrianae. Dicuntur *secundò Metaphysici*; quia Metaphysicæ proprium est cognoscere prædicata essentialia rei. Ejusmodi gradus metaphysici v. g. hominis sunt: substantia, corpus, vivens, animal. Item materiale, animatum, sensitivum, rationale.

164. *Nota 2. Status questionis* potissimum est de distinctione *formali* & verè tali graduum metaphysicorum: Nam distinctio *virtualis* est tantum *analogicè* distinctio. Pauca tamen de hac reperies in §. 3. *huj. art.* Porro non quaeritur hîc de gradibus metaphysicis in diversis suppositis; certum enim est, quòd prædicata essentialia diversorum suppositorum distinguuntur realiter: sic distinguuntur realiter prædicata essentialia hominis à prædicatis essentialibus equi, & prædicata Petri à prædicatis Pauli; cum his convenient signa distinctionis realis. *Status proinde questionis* in hoc articulo est iste: 1. An gradus metaphysici ejusdem suppositi formaliter distinguantur inter se *realiter*, sive

ante

ante operam mentis? 2. An distinguantur formaliter ex natura rei? 3. An distinguantur virtualiter Thomisticè? 4. An distinguantur solâ distinctione rationis ratiocinatæ? His quæstionibus ut satisfiat, sit

§. I.

An Gradus Metaphysici distinguantur realiter?

165. *Dico.* Gradus metaphysici non distinguuntur realiter. *Ratio est primò;* Quia illis non conveniunt signa distinctionis realis, ut examinanti patebit. *Ratio est secundò;* Quia gradus metaphysici eidem rei singulari realiter adæquatè identificantur; sed quæ sic identificantur realiter, etiam realiter identificantur inter se; ergo. *Subsumo.* Sed quæ identificantur realiter inter se, non distinguuntur realiter à se; ergo gradus metaphysici realiter identificati inter se, non distinguuntur realiter à se. *Ratio est tertio;* Quia si distinguerentur realiter, tunc idem gradus v. g. genericus esset singularis, & non esset, quòd certè implicat. Imprimis esset singularis; quia esset hæc realiter entitas exclusiva omnis alterius entitatis. Deinde non esset singularis, quia esset genericus & universalis.

166. *Obj. I.* Quæ realiter separantur, realiter distinguuntur, sed gradus metaphysici realiter separantur. *Prob. min.* Rationale est in homine, animal est in bruto; ergo realiter separantur. *R. D. ult. Conf.* Ergo realiter separantur in diversis suppositis & individuis C. in eodem supposito

& individuo. N. De postremo autem est status quæstionis, non de priori. *Si ais.* Moriente homine manet in anima separata rationalitas, non manet autem animalitas; ergo Gradus metaphysici etiam ejusdem suppositi possunt separari. *R. D. ant.* Manet rationalitas adæquata N. inadæquata, nimirum solius animæ, quæ sumitur pro sola intellectivitate spirituali, & non est gradus metaphysicus. C. *Rationalitas adæquata*, & ut est gradus metaphysicus, est rationalitas totius suppositi, v.g. Petri, & hæc est principium ratiocinandi dependenter à sensibus, quæ sublato homine perit unà cum animali & reliquis gradibus huic supposito convenientibus.

Inst. Corpus, utpote materiale, nequit esse principium gradus spiritualis, qualis est rationalitas; ergo hæc desumitur tantum ab anima. *R. D. ant.* Corpus nequit esse principium gradus spiritualis purè talis C. non purè talis, sed insuper dependentis à materiali, sicut rationale hominis N. *Nec obstat* quod spiritualitas animæ demonstraretur per ratiocinationes. Nam hoc interim transmissio, quia id indagare ad Logicam non pertinet, ad ejusmodi demonstrationem sufficeret, ratiocinationes procedere à principio partim spirituali partim materiali.

167. *Obj. 2.* Saltem moriente homine manet idem corpus, quod ante fuit; rationale autem non manet; ergo saltem hi gradus realiter separantur, & distinguuntur. *R. D. ant.* Manet idem corpus physicum, quod est tantum pars phy-

physica totius compositi C. manet idem corpus metaphysicum, quod est adæquatum principium & radicale operationum humanarum N. adverte, quod corpus, ut est gradus metaphysicus (idem dic de reliquis gradibus metaphysicis) non tantum à materia hominis petatur, sed etiam ab anima; cum partes metaphysicæ habeant entitatem communem toti composito & ab eodem indistinctam realiter. Partes autem physicæ habent entitates proprias, & à se mutuò realiter distinctas. *Si inferas*: Ergo sensationes hominis non procedentes à solo corpore specie differunt à sensationibus brutorum. *R. D. Illat.* Differunt specie physicâ, desumptâ à diverso physicè principio elicitive. C. Specie logicâ, desumptâ à principio sentiendi præcisivè tali. N.

168. *Inst.* Quod identificatur partibus physicis, est pars physica; sed gradus metaphysici identificantur partibus physicis; ergo sunt partes physicæ. *R. D. maj.* Quod identificatur partibus physicis divisim sumptis, est pars physica C. quod identificatur partibus physicis simul & collectivè sumptis, eisque commune est, tanquam toti composito, est pars physica N. *vid. dict. n. 167.*

169. *Obj. 3.* Potentia & actus distinguuntur realiter; sed animal v. g. est potentia, & rationale est actus; ergo distinguuntur realiter. *R. D. maj.* Potentia physica & actus physicus distinguuntur realiter. C. Potentia metaphysica & actus metaphysicus N. *Et sic dist. min. N.*

Conf. Potentia physica & actus physicus sunt materia & forma v. g. corpus & anima in homine; quæ cum sint realiter à se separabilia, utique realiter distinguuntur. At verò potentia metaphysica & actus metaphysici fundantur in una indivisibili entitate, suntque in se realiter inseparabiles, adeoque indistincti. *Si ais.* Ante operationem intellectûs datur in homine alius respectus ad ratiocinationes, alius ad sensationes &c. ergo etiam datur distinctio inter gradus metaphysicos ante operam intellectûs. *R. D. ant.* Ante operam intellectûs datur alius & alius respectus terminativè C. principiativè, *subdist.* datur alius & alius virtualiter C. actualiter formaliter N. *Si reponas:* Intellectus cognoscens prædicata essentialia cognoscit plura; ergo vel præsupponit plura, vel fingit. *R. N. Conf.* Intellectus cognoscendo entitatem virtualiter multiplicem facit intentionaliter plura, præscindendo scilicet formalitatem unam ab alia; præscindentium autem non est fictio, nec mendacium, maximè si fiat cum fundamento in re.

170. *Obj. 4.* Risibile & rationale distinguuntur realiter; ergo etiam animal & rationale. *Prob. ant.* Rationale est prius, quàm risibile; cum risibile tanquàm proprietas fluat ex rationali; ergo. *R. D. 2dam partem ant. probat.* Risibile fluit ex rationali realiter & physice N. Logicè & secundum nostrum modum concipiendi. C. Hinc Argumentatio hæc: *risibilis est, ergo rationalis*; vera duntaxat est secundum nostrum modum

modum concipiendi, non item realiter: quia realiter & physicè idem est esse rationale & esse risibile, & à parte rei non datur *Animal & rationale, risibile & rationale*, tanquam duo distincta:

§. II.

An Gradus Metaphysici distinguantur formaliter ex natura rei, vel realiter respectivè?

171. *Nota I.* Distinctio formalis ex natura rei est distinctio scholæ Scotisticæ, à subtili Doctore *Scoto* sic dictæ, propria. Hanc ut plenius intelligas, scias necesse est, *Scotistas* statuere duo genera entium realium, nimirum *Res & Realitates*. *Res* dicunt entia metaphysicè completa, per se physicè existentia; hæc docent distinguere *realiter strictè*. *Realitates* vel *Formalitates* vocant prædicata essentialia, quæ nos *gradus metaphysicos* nominamus. Has *Formalitates* appellant entia metaphysicè incompleta, quæ per se separatim existere nequeunt. Hæc volunt distinguere distinctione aliqua mediâ, h. e. tali, quæ nec sit distinctio realis *strictè* talis, quæ datur tantùm inter rem & rem; sed sit hæc minor; nec sit distinctio rationis, sed sit hæc major; quia est inter *Realitates* ac *Formalitates*, quæ nemine cogitante diversas habent essentias. Ita *scotistæ*, ut videre est apud *Fr. Sebast. Dupasquier*. In sua *Metaphys. Disp. 4. q. 7. conclus. 1. &c.* Ex quibus advertes: Distinctionem hanc vocari *Formalem*, quia est inter *Formalitates* modò descriptas; Vocari *ex natura rei*, quòd

quòd ex ipsa rei essentia absque opera intellectus oriatur. Hinc etiam sic definitur: *Est distinctio plurium rationum, sive formalitatum inseparabilium in eadem entitate, tum à se invicem, tum à re, in qua sunt, quarum una ex natura sua & quidditate actu non est altera.* Ex rō *Rationum* patet, hanc distinctionem dici præterea posse distinctionem rationis, non ideò, quòd fiat per intellectum; sed ideò, quòd fit inter *rationes objectivas*. Porrò signa hujus distinctionis *scotistæ* statuunt sequentia. 1. Quando unum prædicatum excludit alterum è suo conceptu sive definitione formali. 2. Quando aliquid demonstrari de una potest *Formalitate* vel *Realitate* vel *Perfectione*, quod nequit demonstrari de altera. 3. Si in unum prædicatum ita cadit reduplicatio, ut non simul cadat super alterum.

172. *Nota 2.* Hæc ipsa distinctio Scotistica, novo tamen verborum apparatu adornata, producta in scenam videtur à nonnullis R.R. *Respectivistæ* nuncupatis. Contendunt enim hi Authores, ante omnem operam mentis dari in una eademque re *relationes transcendentales* inter gradus metaphysicos, intrinsecè inter se distinctas, non quidem *strictè realiter*, sed *realiter respectivè*, quatenus v. g. ad sensationes resultat respectus in animali, qui non resultat in rationali &c. Hinc sic arguunt: Animal Petri v. g. dicit ordinem transcendentalem ad sensationes, quem non dicit rationale Petri; ergo animal Petri ab ejus rationali distinguitur
reali-

realiter respectivè. *Status quaestionis* hic est: Utrum inter gradus metaphysicos ejusdem suppositi dentur descriptæ modò distinctiones?

173. *Dico* I. Gradus metaphysici non distinguuntur formaliter ex natura rei *Ratio*. Hæc distinctio Scotistica esset strictè realis, & non esset; ergo non datur, & consequenter gradus metaphysici eâ distingui nequeunt. Quod non foret strictè realis, ipsi Scotistæ tuerentur. *Prob. igitur* I. *partem Ant.* Distinctio rationalis v. g. ab animali ante operam mentis est distinctio inter rem & rem; ergo est strictè realis. *Prob. Ant.* Est distinctio inter ens & ens reale; ergo est distinctio inter rem & rem. *Ant.* patet, cum quilibet gradus metaphysicus est *aptum existere*, qui est conceptus entis; ergo gradus metaphysici sunt ens & ens reale; ergo sunt res & res, quia prædicatum rei convertitur cum ente; ergo distinctio formalis ex natura rei inter gradus metaphysicos esset distinctio strictè realis. *Si dicant Scotistæ*, gradus metaphysicos non esse res strictè dictas, quia sunt inseparabiles à se invicem. *Contra est*: etiam Personæ divinæ separari non possunt, & tamen sunt quid strictè reale, & realissimè distinguuntur. Deinde formalitates scotisticæ, sive separari possint, sive non, dantur à parte rei ante omnem mentis operationem; ergo aliquid sint oportet; ergo res, ergo entia, & quidem strictè realia; quia *Arist. 4. Metaph.* inter ens reale & rationis nullum admittit medium; ergo etiam inter distinctionem realem &

& rationis distinctio media admittenda non est. *Confir.* Juxta Scotistas *Animali & Rationali* ante operam mentis conveniunt prædicata contradictoria; nam *Animal* sentit, *Rationale* non sentit; ergo habent signum maximum distinctio- nis realis; ergo distinguuntur realiter.

174. *Obj. I.* Quæ habent diversas essen- tias, plùs quàm ratione distinguuntur; sed gradus metaphysici ejusdem suppositi habent diversas essentias; ergo plùs quàm ratione di- stinguuntur. *R. D. maj.* Quæ habent diver- sas essentias phycas & independenter ab ope- ratione intellectûs, plùs quàm ratione distin- guuntur. *C.* Quæ habent diversas essentias metaphysicas & dependenter ab operatione intellectûs. *N.* Gradus autem metaphysici an- te operam intellectûs non habent diversas na- turas & essentias; in sensu enim reali & iden- tico rationale æquè est principium sentiendi, ac animal, & animal est æquè principium ra- tiocinandi, ac rationale; Cùm hæc duo à parte rei non sint duo, sed eadem entitas phycica. Hinc (quod bene advertas) semper negandum est suppositum, à parte rei dari *Animal & ra- tionale*, ita ut *et* significet distinctionem; id quod etiam de reliquis gradibus metaphysicis ejusdem suppositi velim intelligas. *Si ais.* Ne- queo dicere: Petrus, ut est animal, est prin- cipium ratiocinandi; aliàs ubicunque erit ani- mal, ibi erit principium ratiocinandi. Ergo animal etiam in sensu reali non est rationale. *R. D. ant.* Nequeo dicere &c. Si *et* ut inferat
ratio-

rationem formalem abstractam, propter quam Petrus fit principium ratiocinandi. C. Si τὸ ὡς denotet tantum animal individuatum à parte rei, ita ut sensus sit: Petrus, ὡς est hoc animal, est principium ratiocinandi. N. Eodem modo respondendum ad rationem antecedentis; quia verissimè dico: ubicunque est hoc animal individuatum Petri, ibi est principium ratiocinandi. Si reponas. Animal non est tota definitio hominis; ergo animal in sensu reali nequit esse rationale. R. N. Conf. Quæ nulla est, cum antecedens supponat pro statu intentionali. Si vero contendas antecedens supponere pro statu reali, tunc N. Suppositum, quòd nimirum à parte rei detur animal hominis absque rationali.

175. Obj. 2. Quæ nemine cogitante ex natura sua non sunt idem, illa distinguuntur Scotticè; sed Animal & rationale nemine cogitante ex natura sua non sunt idem; ergo. R. 1. N. Suppositum minoris. Vid. n. 174. R. 2. N. Min. Probas. Homo nemine cogitante per animal convenit brutis, per rationale disconvenit; ergo. R. N. Ant. Homo realiter tam per Animal, quàm per rationale disconvenit, & convenit brutis. Si instes. Eadem linea nequit alteri lineæ esse æqualis & inæqualis; ergo nec idem homo poterit convenire & disconvenire brutis. R. N. Conf. Disp. est: Quantitas, in qua fundatur æqualitas vel inæqualitas, non est virtualiter multiplex; homo autem est virtualiter mul-

mul-

multiplex, h. e. homo utpote agens longè perfectiùs & vegetationes, & sensationes & ratiocinationes &c. exercere potest, per quas distinctas realiter operationes entibus realiter distinctis convenit. *Si urgeas.* Idem per idem nequit esse simile & dissimile eidem rei; ergo nec idem per idem poterit convenire & disconvenire eidem rei. *R. D. ant.* Nequit esse simile & dissimile, si *dissimile* idem sonet ac *non simile*. *C.* quia non simile negat omnem similitudinem. *Si dissimile* idem sonet ac *imperfectè simile*. *N.* eodem modo τὸ simile hic non sumitur pro omnimoda & perfecta similitudine. Deinde ex hoc argumento facilè inferretur eandem individuationem distingui à se ipsa; Nam Petrus v. g. per individuationem suam dissimilis est Paulo, & per eam quoque illi est similis; quia individuatō Petri habet prædicatum commune cum individuatione Pauli; Utriusque enim individuatō est differentia; id quod ipsis *Scotistis* solvendum est. *Si dicas* denique: Idem nequit esse æquale & inæquale eidem rei; ergo nec idem potest esse simile & dissimile eidem rei. *R. N, Conf. Disp.* est, quia æqualitas consistit in indivisibili, cùm quantitas non suscipiat magis & minùs: econtrà similitudo utpote qualitas suscipit magis & minùs.

176. *Observa I.* Propositiones negativæ, quas formant Adversarii, semper falsæ sunt in sensu & statu reali v. g. hæ: *Petrus sentit per animal, non sentit per rationale; Deus punit per*
justi-

justitiam, non punit per misericordiam &c. Ratio est, quia prædicata ejusmodi independenter ab intellectu sunt una indivisibilis entitas. II. A parte rei non datur compositio metaphysica nisi fundamentaliter; nec datur formaliter prædicatum inferius, superius. III. Licet animal ab intellectu non habeat, quod sit simpliciter Principium sentiendi; habet tamen ab intellectu, quod sit præcisè formaliter & tantum principium sentiendi.

177. *Dico. 2. Gradus metaphysici non distinguuntur distinctione reali respectivâ. Ratio est 1. Relationes Respectivistarum (de quibus vid. n. 172.) vel sunt entitates, vel nihil? Si sint entitates; ergo vel sunt res, vel realitates? Si sint res; ergo distinguuntur realiter strictè; si sint realitates; ergo distinguuntur scotisticè. Subsumo. Sed ipsi Respectivistæ non admittunt distinctionem strictè realem, nec scotisticam inter gradus metaphysicos; ergo nec admittenda est realis respectiva, cum hæc ex ratione data vel strictè realis, vel certò scotistica quoad rem sit. Ratio est 2. Quia eadem indivisibilis res dicere potest relationes diversas ad terminos diversos, quin illa diversitas sit in ipsa re respiciente; Nam multiplices respectus non multiplicant fundamentum. Probatum hoc. Eadem Albedo A. est similis albedini B. C. &c. & est dissimilis rubedini, flavedini &c. Item idem Intellectus dicit relationem ad assensum, dissensum, affirmationem, negationem, apprehensionem. Sed in his omnibus non est di-*
veritas

veritas in fundamento, five in re respiciente hos terminos; sed tantum in terminis ipsis; ergo multiplices termini non multiplicant fundamentum. *Prob. min.* Si diversitas esset in re respiciente, tunc non foret eadem *Albedo A.* nec idem Intellectus realiter; quod dici non potest. *Si ais:* quod fundamentum non multiplicetur secundum esse absolutum, multiplicetur autem secundum esse respectivum. *Contra est.* Idem à se ipso neque secundum esse absolutum, neque secundum esse respectivum intrinsicè realiter actualiter distingui potest; aliàs idem esset idem secum, ut supponitur; & non esset idem secum; quia esset in se distinctum.

178. *Obj.* Petrum esse animal, vivens, rationale &c. sunt relationes transcendentales, quibus Petrus respicit essentialiter sensationes, actus vitales, ratiocinationes; Sed hæ relationes dantur à parte rei; ergo etiam animal, vivens &c. dantur à parte rei. *R. D. maj.* Petrum esse animal &c. sunt relationes transcendentales *realiter actualiter & quoad rectum* distinctæ à fundamento. *N. Fundamentaliter* distinctæ, vel *quoad obliquos* solum. *C. D. etiam min.* Hæ relationes dantur à parte rei *realiter actualiter & quoad rectum* distinctæ. *N.* Distinctæ *quoad obliquum*, vel *fundamentaliter* duntaxat. *C.* Rectus est v.g. totus idemque Petrus per eandem suam entitatem virtualiter multiplicem respiciens sensationes, actus vitales, ratiocinationes, tanquam *terminos & obliquos*, qui utique

utique realiter à fundamento sive recto distinguuntur.

179. *Inst.* 1. Intellectus tendere potest in animal, quin tendat in rationale; ergo hæc duo erunt realiter distincta. R. N. *Conf.* vel D. *Ant.* potest tendere in animal, quin tendat in rationale, exercitè animal distinguendo à rationali. C. Signatè supponendo animal jam esse distinctum actualiter à rationali. N.

180. *Inst.* 2. Gradus metaphysici non fiunt per intellectum; ergo sunt à parte rei distincti. R. D. *Ant.* Gradus metaphysici non fiunt per intellectum quoad esse distinctionis formalis actualis. N. Quoad rem, & quoad esse fundamentale distinctionis. C. *Eodem modo solvas hæc argumenta:* Intellectus non facit Petrum esse substantiam, esse vivens, esse corpus &c. Item: Corpus, vivens, animal sunt concreta metaphysica, quæ quoad subjectum & formam dantur à parte rei; cum homo non ideò sit Corpus, vivens &c. quia cognoscitur; sed ideò cognoscitur, quia à parte rei est corpus, vivens &c.

181. *Observa.* Ante operam intellectus non datur in homine v. g. alia & alia actualiter habitudo, seù relationes & veritates objectivæ distinctæ quoad rectum, sed est unica tantum à parte rei relatio in tota entitate hominis tam ad sensationes, quàm ad ratiocinationes, quæ est fundamentaliter multiplex, & per intellectum distinguibilis.

§. III.

An inter Gradus Metaphysicos detur Distinctio Virtualis?

182. *Nota.* Distinctio virtualis (prout à distinctione rationis ratiocinatae actuali distinguitur) est fundamentum distinctionis actualis, sive virtus rei realiter indivisibili intrinseca, vi cuius intellectus intentionaliter distinguere ea potest, quæ à parte rei sunt quid unum & indivisum. Fundamentum hoc consistit in virtute & fecunditate operandi, quâ unum idemque realiter æquivalet pluribus entibus realiter & actu distinctis. Sic unus idemque homo per vegetationes æquivalet plantis; per sensationes brutis; per ratiocinationes Angelis: propter fecunditatem hanc diversa adeò operandi intellectus potest objectum *realiter, intrinsecè & entitativè* unum intentionaliter dividere in plures formalitates, h. e. potest unam formalitatem in tali objecto cognoscere alterâ non cognitâ. Hæc modò descripta distinctio virtualis est distinctio tantum improprie & analogicè talis; cum non distinguat reverà unum ab alio, sed sit tantum fundamentum, ut possit unum distingui ab alio. Dicitur etiam distinctio *virtualis minor*, ut etiam ipso nomine discernatur à distinctione virtuali Thomistarum, quam illi *virtualem majorem vel intrinsecam ad intrinsecum* appellant. De hac

183. *Nota 2.* Distinctio *virtualis major* est capacitas rei indivisibili intrinseca ad verificanda

da & salvanda prædicata contradictoria realia, physica, sive primò intentionalia. *Dicitur* 1. *Virtualis major*: Quia est major distinctione rationis, & æquivalet reali. *Dicitur* 2. *Intrinsicæ ad intrinsicum*; quoniam independenter ab intellectu ex natura sua habet virtutem contradictoria realia intrinsicæ salvandi. *Dicitur* 3. *Contradictoria realia*: h. e. Non propositiones, sed prædicata contradictoria. Nam ad verificandas propositiones contradictorias requiritur, ut vera sit affirmatio & negatio ejusdem prædicati de eodem omninò subjecto. Ad verificanda autem prædicata contradictoria sufficit, si vera sit affirmatio & negatio ejusdem prædicati sive de eodem, sive de diversis subjectis. Ejusmodi autem prædicata contradictoria sunt produci, non produci, communicari, non communicari. Virtualistæ distinctionem hanc primitùs invenerunt propter inscrutabile mysterium SS. Trinitatis, in quo natura divina communicatur, Personalitas non communicatur &c. Postea transtulerunt eam ad gradus metaphysicos, & docuerunt, quòd, sicut hæc contradictoria: *Currere, non currere*, salvantur, i. e. sine contradictione verificantur, si cadant supra subjecta actu realiter distincta; sic quoque pro statu reali verificentur hæc contradictoria: *sentire, non sentire*, si cadant supra idem subjectum virtualiter multiplex & distinctum: ut si dicam: Petrus per animal sentit, Idem Petrus per rationale non sentit. De utraque hac distinctione hic quæritur;

tur; an detur inter gradus metaphysicos ejusdem suppositi?

184. *Dico 1.* Inter gradus metaphysicos distinctio virtualis major non datur. *Ratio est 1.* hæc distinctio est verè realis; ergo sicut juxta ipsos Thomistas inter gradus metaphysicos non datur distinctio realis, ita nec datur virtualis major. *Prob. Ant.* Distinctio verè realis est, quæ intercedit inter extrema, quibus nemine cogitante conveniunt prædicata contradictoria; sed distinctio virtualis major intercedit inter ejusmodi extrema; ergo. *Major est certa,* quia juxta ipsos Thomistas distinctio intercedens inter extrema relativè opposita est verè realis; ergo à potiori erit verè realis distinctio intercedens inter extrema, quibus conveniunt contradictoriè opposita realia, cum hæc oppositio sit major relativà. *Minor* ab ipsis Thomistis asseritur; igitur non video, quid impediat inferre, talem distinctionem esse verè realem. *Si dicant Thomista:* hanc distinctionem intercedere tantum inter virtualitates. *R.* Illæ virtualitates sunt tamen ante operam mentis distinctæ; sicut igitur n. 173. ostendimus, *formalitates scotisticas* non impedire distinctionem strictè realem: ita quoque hinc iisdem argumentis probatur virtualitates Thomisticas, distinctionem strictè realem non tollere. *Ratio est 2.* Virtus ad impossibile non datur; sed virtus intrinseca ejusdem rei ad verificanda contradictoria realia pro statu reali, qualis est distinctio virtualis major, est virtus ad impossibile;

fibile; ergo. *Minor* constat; quia hæc distinctio verificare conatur, idem simul esse & non esse ante omnem operam mentis. *Confir.* Admissâ hæc distinctio nulla unquam implicabit chimæra; quidquid enim implicatorii attuleris aut contradictionis, distinctio hæc virtuali intrinsecâ facilè diffabitur.

185. *Obj.* 1. Idem actus contritionis ante operam mentis est amor Dei & odium peccati; sed nisi admittatur distinctio virtualis major in tali actu, tunc talis actus pro statu reali erit quoque amor peccati & odium Dei, quod certè admitti nequit; ergo admittenda est hæc distinctio. *R. N. min. Probas.* Si in hoc actu odium peccati & amor Dei non distinguantur virtualiter Thomisticè, ergo quidquid verificatur de formalitate una v. g. *Amoris*, etiam verificatur de formalitate altera v. g. *Odi*; ergo talis actus esset simul realiter amor peccati, & odium Dei. *R. N. Conf.* & si formaretur ex hoc enthymemate syllogismus, foret illegitimus; quia inferret, quod non erat positum in præmissis. Ut igitur bene concludat syllogismus, sic ponas necesse est. *Si formalitas amoris & formalitas odii in eodem actu contritionis non distinguantur virtualiter Thomisticè, ergo quidquid verificatur de una formalitate, etiam verificatur de altera; sed de formalitate amoris verificatur, quòd sit amor Dei, & de formalitate odii verificatur, quòd sit odium peccati; ergo etiam de formalitate amoris verificatur, quòd sit odium peccati, & de formalitate odii, quòd sit*

fit amor Dei. Quem syllogismum sic positum totum concedo.

186. *Inst.* Esse odium Dei nihil aliud est, quàm actum odii tendere in Deum; sed actus contritionis est odium, tenditque in Deum; ergo. *R. N. Maj.* vel D. quàm actum odii tendere in Deum *aversativè*, & ex motivo odii C. quàm actum odii tendere *simpliciter* in Deum N. Odium, quod est in actu contritionis, non tendit in Deum simpliciter, nec *aversativè*, aut ex motivo odii; sed tendit in Deum *prosecutivè*, & ex motivo amoris. Ex hac ipsa distinctione desumenda est ratio, cur pro statu reali verè dicam: Rationale est principium sentiendi; Animal est principium ratiocinandi. Et cur non pariter verè dicam: in actu contritionis pro statu reali est odium Dei, & amor peccati. In posteriori enim casu confunderentur & motiva & modi tendendi contritionis; sed nihil tale fit, dum animal dicitur principium ratiocinationum, & rationale sensationum. Pro clariori horum notitia accipe sequens exemplum: Motus localis virtualiter est recessus ab oriente & accessus ad occidentem; igitur in sensu reali verum est dicere: recessus ab oriente est accessus ad occidentem. Dicere autem verè non possum: Motus est recessus ab occidente, & accessus ad orientem; ergo orientem fugit, occidentem prosequitur.

187. *Obj. 2.* Principium sanitatis, & principium amaritudinis sunt realiter idem in eadem
medi-

medicina; sed principium sanitatis, sive medicina *ut sana* amatur; & principium amaritudinis, sive medicina *ut amara* non amatur; ergo de principio sanitatis, & principio amaritudinis in eadem medicina verificantur contradictoria realia. R. 1. N. *Suppositum*, à parte rei dari *principium & principium*; item dari realiter *reduplicaciones* in rebus indistinctis realiter. R. 2. D. *alteram partem min.* Principium amaritudinis *formaliter* sumptum, sive *pro statu intentionali* non amatur C. *materialiter* sumptum & *pro statu reali* non amatur. *Subdist.* Non amatur secundum id, quod dicit *in recto* N. secundum id, quod dicit *in obliquo*. C. Nimirum amaritudo non amatur, sed sanitas, qui duo obliqui strictè realiter distinguuntur; mirum igitur non est de iis verè prædicari posse contradictoria. *Adverte* hâc ipsâ responsione solvi sequentia argumenta: Eadem anima *ut volitiva* est libera, *ut intellectiva* non est libera. *Item.* Voluntas producit volitiones, intellectus eas non producit. *Item* Intellectus est sciens à cognitione scientifica, voluntas non est sciens. *Item.* Voluntas dicitur mala ab opere peccaminoso, & bona ab opere bono, intellectus autem non dicitur bonus aut malus. *Item* color videtur, dependentia à Deo non videtur, quæ tamen sunt idem in eadem v. g. albedine. &c.

188. *Dico 2.* Datur inter gradus metaphysicos distinctio virtualis minor. h. e. Formalitates ejusdem rei actualiter per intellectum ran-

tum distinctæ, distinguuntur fundamentaliter per distinctionem virtuales minorem. *Probat*ur jam *conclus.* Distinctio virtualis minor est fundamentum & virtus rei realiter indivisibili intrinseca terminandi diversos conceptus inadæquatos, & vi cujus intellectus distinguere potest ea, quæ realiter sunt quid unum; *vid. n.* 182. Sed datur inter gradus metaphysicos talis virtus (quam minorem intelligas juxta explicationem ante probationem datam) ergo & talis distinctio. *Prob. min.* Homo v. g. habet virtutem hanc sibi intrinsecam, ut ab intellectu jam possit concipi *ut animal*, in ordine ad sensationes; jam *ut rationale*, in ordine ad ratiocinationes &c. ergo datur talis virtus; ergo & talis distinctio.

189. *Obj. 1.* Omnis distinctio vel est realis vel rationis; ergo non datur distinctio virtualis minor. *R. 1.* Antecedens intelligendum est de distinctione propriè tali, non autem analogicè tali, qualis est virtualis minor. *R. 2. T. Ant.* Ob rationem modò assignatam. *N. Conf.* Nam Distinctio virtualis dici potest realis realitate existentiae; licèt dici non possit realis realitate & actualitate distinctionis. h. e. Hoc fundamentum actu existit in re simplici actualitate virtutis distinguendi per intellectum unum ab altero; sed non existit actualitate distinctionis, sive extremorum distinctorum.

190. *Inst. 1.* Si hæc distinctio non est verè actualis actualitate distinctionis, ergo relinquit entitatem omnimodè unam & eandem; sed
hoc

hoc dici nequit; ergo. R. D. sequelam. Ergo relinquit entitatem omnimodè unam & eandem unitate & identitate oppositâ cuicunque distinctioni reali actuali. C. Oppositâ etiam virtuali. N. h. e. Distinctio virtualis relinquit entitatem unam realiter actualiter; Virtualiter autem eam reddit multiplicem.

191 *Inst.* 2. Si ante operam mentis idem realiter & indivisibile objectum est æquivalenter & virtualiter multiplex; ergo in eodem objecto nemine cogitante est alietas & alietas; item, alia & alia virtualitas; sed hoc dici nequit, quin admittatur distinctio scotistica vel Thomistica; ergo. R. D. 1. *partem sequelæ*: Ergo est alietas & alietas actu. N. potentiâ, i. e. adest fundamentum, ex quo intellectus gradus metaphysicos distinguere possit. C. 2. *partem sequelæ* simpliciter nego. Nam à parte rei est tantum unica virtus, ob diversos effectus, quos producit, pluribus æquivalens. *vid. n.* 182. *Si ais.* Illa unica virtus nequit movere intellectum nisi ad actum unicum; quia rei unius simplicis non est nisi una intentionalis imago. Ergo illa virtus non est fundamentum diversorum conceptuum distinguendum. R. N. *ant. ejus probat.* D. Rei unius simplicis tam virtualiter, quàm realiter actualiter non est nisi &c. C. Rei unius simplicis realiter actualiter, virtualiter autem multiplicis. *Subdist.* non est nisi una imago *quoad rectum*, qui est ipsa entitas rei. C. *quoad obliquum* sive connotata & operationes diversas, quas eadem entitas producit. N.

192. *Obj.* 2. Distinctio virtualis minor est capacitas salvandi contradictoria intentionalia; sed talis capacitas implicat; ergo & talis distinctio. *R. D. Maj.* Est capacitas salvandi contradictoria verè talia N. apparenter talia C. prior capacitas implicat, non autem posterior. Data distinctio facit hunc sensum: Distinctio virtualis est fundamentum, vi cuius unus gradus præscindi intentionaliter potest ab altero, de quibus deinde gradibus sic præcisus & intentionaliter distinctis, possum v. g. dicere: animal sentit, rationale non sentit, quæ certò non sunt contradictoria verè talia, tum quia non cadunt supra idem in statu intentionali; tum quia *tò non* nequaquam sumitur negativè, sed tantum præcisivè. *Si ais.* Ad salvanda talia contradictoria sufficit distinctio rationis; ergo superflua distinctio virtualis. *R. D. Ant.* Sufficit distinctio rationis ratiocinatae, quæ fit cum fundamento in re C. Distinctio rationis ratiocinantis. N.

§. IV.

An gradus Metaphysici formaliter actualiter distinguantur Distinctione Rationis ratiocinatae?

193. *Dico.* Gradus metaphysici formaliter actualiter distinguuntur distinctione rationis ratiocinatae. *Ratio est.* Illa distinguuntur formaliter actualiter distinctione rationis ratiocinatae, quæ cum fundamento in re pro statu intentionali de se invicem negantur, à se invicem separantur, diversis definitionibus inadæquatis definiuntur;

untur; hæc enim signa sunt distinctionis rationis ratiocinatae; sed gradus metaphysici pro statu intentionali de se invicem negantur &c. Ergo distinguuntur formaliter actualiter distinctione rationis ratiocinatae. *Minor* hucusque satis probata est contra Realistas, Scotistas, Thomistas.

194. *Obj. 1.* Intellectus nequit facere, ut non substantia realiter, sit substantia intentionaliter; ut album realiter, sit nigrum intentionaliter. &c. ergo nec facere poterit, ut ea, quæ sunt idem realiter, sint formaliter actualiter distincta intentionaliter. *R.* Ex supposito, quod non sit lis de omni actu intellectus, etiam fingente. *N. Cons. Disp. est 1.* Quia posito actu intellectus & objecto cognito, quod non est substantia, vel quod est album, non resultat, aut sequitur denominatio substantiæ vel nigri. Econtra autem posito actu inadæquatè repræsentativo, & objecto virtualiter multiplici cognito inadæquatè, resultat aliqua divisio intentionalis, & consequenter distinctio. *Disp. est 2.* In priori casu intellectus non habet fundamentum; habet autem in posteriori.

195. *Obj. 2.* Distinctio rationis ratiocinatae vel est gradibus metaphysicis intrinseca, vel extrinseca? Neutrum dici potest; ergo. *R. N. min.* Utrumque dici potest. Est enim intrinseca ab extrinseco: *Intrinseca* est, si formaliter & passivè spectetur, quia sic accepta est formalitatis intentionalis, quæ est in ipsis extremis intentionalibus. *Ab extrinseco* est, si sumatur
active

activè & causaliter; quia sic accepta provenit ab extrinseco, sive actu intellectûs præscindente. *Si ais.* Actus intellectûs est objecto merè extrinsecus; sed distinctio rationis est actus intellectûs; ergo. *R. D. Min.* Distinctio rationis activa & causalis est actus intellectûs. *C. Passiva & formalis N.*

196. *Observa.* Malè argumentantur AA. sic: Quæ per rationem non distinguuntur, etiam non distinguuntur realiter; ergo vicissim, quæ non distinguuntur realiter, nec distinguuntur per rationem. Nam antecedens falsum esse inde patet; quòd ea, quæ realiter distinguuntur, non distinguuntur per rationem; quia distinctio rationis est alietas intentionalis unius ab altero sibi realiter identificato; sed inter realiter distincta non est talis alietas; ergo nec distinctio rationis. Deinde permissio antecedente est adhuc *Disp.* tum quia distinctio rationis habet fundamentum in re, quod in casu posito non habet distinctio realis; tum quia intellectus noster pollet virtute abstractivâ, quâ potest realiter conjuncta intentionaliter separare. *Si inferant:* Ergo intellectus naturas rerum intrinsecè mutaret. *R. D. Illat.* Mutaret intrinsecè *physicè & in esse rei*, aliquid in naturis producendo. *N.* Mutaret intrinsecè *intentionaliter*, & *in esse objecti*, aliquid præscindendo, ex quo necessariò resultat distinctio & separatio passiva gradûs unius ab altero. *C.*

§. V.

An Distinctio Rationis fiat per Præcisionem Objectivam, an verò per Formalem?

197. *Nota 1.* Agitur hìc solùm de distinctiõne rationis *causali & activa*, sive *de cognitione præscindente*, per quam fit distinctio rationis ratiocinatæ. Hinc advertes, quæstionem hìc non esse *de præcisione materiali & physica*, quâ physicè aliquid separatur ab altero, v. g. auris à capite furis, vel ramus ab arbore: Sed agi hìc *de præcisione intentionali*, quâ unum ab altero separatur intentionaliter, h. e. unum cognoscitur, altero huic realiter identificato non cognito. De hac cognitione

198. *Nota 2.* Cognitionis in genere est *vitalis perceptio objecti*. Hæc si entitativè materialis fit, dicitur *sensatio*, quia effectivè procedit à potentia aliqua materiali v. g. à sensu externo, ut visio ab oculo; vel à sensu interno, qualis est Phantasia. Si autem perceptio objecti fit spiritualis, vocatur *intellectio, cognitio spiritualis, vel imago expressa objecti, verbum mentis, vel operatio mentis*; quia effectivè procedit à potentia spirituali, qualis est intellectus. Producitur autem à nobis viatoribus intellectio dependenter à speciebus, per sensus externos & phantasiam haustis: Nam ut commune fert axioma: *Nil in intellectu, quod non priùs fuerit in sensu*. Quodsi objectum à sensibus omninò remotum sit, tunc non poterit quidem cognosci in se & per species proprias; cognosci

tamen

tamen poterit per species alienas: Sic substantias spirituales cognoscimus per species à sensibilibus accidentibus desumptas. Porro modus cognoscendi multiplex est: *Intuitivus*. Quando cognoscimus & intuemur rem existentem ut talem, vel per species proprias. *Abstractivus*. Quando cognoscimus rem per species alienas. *Quidditativus*. Quando cognoscimus rem per se ipsam sine speciebus, ita ut eam discernere valeamus ab omni alia re etiam simillimâ. *Comprehensivus*. Quando totam rem cognitione nostrâ exhaurimus, sive dum cognoscimus rem, quantum est cognoscibilis. *Præcisivus*. Quando intellectus non exhaurit omnem rei cognoscibilitatem.

199. *Nota 3.* Præcisio activa ulterius dividitur in positivam & negativam. *Positiva* est: quando intellectus expressè negat unam perfectionem aut formalitatem de altera, & hæc est actus iudicii. *Negativa* est cognitio, quâ intellectus præcisè cognoscit unum, quod præscinditur, & non cognoscit alterum, à quo præscinditur, & est actus apprehensionis. De hac *negativâ, causali & intentionali præcisione* maximè hîc lis est, circa quam moderno tempore duæ sunt celebriores Philosophorum sententiæ. *Prima* est *Formalistarum*, sive Nominalium reformatorum. Hi rejectâ præcisione passivâ, quæ se tenet ex parte objecti, estque ipsa passiva separatio intentionalis unius prædicati ab altero realiter identificato, dicunt totam præcisionem se tantum tenere ex parte actûs:

actûs: i. e. *Præcisio formalis est actus intellectûs duas v. g. formalitates realiter identificatas ab invicem separans, non quidem quòd unam cognoscat, & alteram non cognoscat EX PARTE OBJECTI & in recto; sed quòd utramque cognoscat ex parte objecti, unam autem duntaxat EX PARTE ACTUS, sive modi cognoscendi.* Qui potest capere, capiat! Certè ipsi Formalistæ, ut hanc descriptionem explicent, in tres abeunt vias. Alii enim *Hurtadum*, alii *Arriagam*, alii *Oviedum* sequuntur, quorum explicationes hic annectere nimis longum foret. *Secunda est Objectivistarum*, qui præter præcisionem formalem activam tenentem se *ex parte actûs*, admittunt etiam passivam tenentem se *ex parte objecti*, non quidem *physicè* existentis, sed *intentionaliter*. Differt hæc præcisio intentionaliter objectiva à formali. 1. *ex modo tendendi.* *Formalis* enim tendit in objectum *confusè*, prædicata reliqua ejusdem rei confundendo, cognoscitque rem *physicè* existentem, ut *physicè* existentem. Dum enim *Formalista* animal ut genus concipiunt, dicunt sibi repræsentari animalia omnia & singula, rationalia & irrationalia. Dum animal Petri ab ejus rationali præscindunt; ajunt sibi repræsentari totum Petrum sub claritate tantùm animalis, cætera autem *confusè*. Verùm *Præcisio intentionaliter objectiva* non confundit; sed unum prædicatum ab altero intentionaliter separat, h. e. Unum cognoscit, alterum non cognoscit tum *ex parte actûs*, tum *ex parte objecti*, & hinc differt

2. Ra-

2. *Ratione objecti*; Nam præcisio formalis habet quidem inadæquatas cognitiones, sed non habet inadæquata objecta, cum totum objectum directum semper objiciatur intellectui, & si animal v. g. formaliter præcisum à rationali poneretur à parte rei, poneretur totus homo. Econtrà præcisio objectiva habet prædicatam intentionaliter separata, & objecta inadæquata. Differt 3. *Ratione subjecti, & ratione formæ hujus concreti: Præcisum*. Formalis enim pro subjecto habet rem ipsam v. g. Petrum; pro forma habet ipsam cognitionem. Objectiva verò pro forma statuit habitudinem intrinsecam subjecto, quâ cognitionem respicit tanquam conditionem, & causam sui esse intentionaliter distincti ab esse rationalis. Subjectum autem dicit ipsam formalitatem præcisam v. g. Animal præcisum. Differt 4. ex hoc, quod Formalis denominationem *Præcisæ* appetet denominationem *purè extrinsecam*; Objectiva verò tuetur denominationem hanc esse *intrinsecam* objecto præciso, ab extrinseco, scilicet ab intellectu seû cognitione.

200. *Dico*. Distinctio rationis inter gradus metaphysicos fit per præcisionem intentionaliter objectivam. *Probatur primò ex ratione*. Distinctio rationis ratiocinatæ inter gradus metaphysicos fieri debet per talem cognitionem, vi cujus cognosco v. g. Animal tantum absque rationali sibi realiter identificato; sed præcisio objectiva est talis cognitio; ergo per hanc debet fieri distinctio rationis &c. Negant Formalistæ

malistæ maj. & ejus suppositum. *Prob. præprimis suppositum.* Tunc animal cognosci absque rationali potest, si rationale non sit de essentia animalis, licet sit cum illo realiter identificatum; sed rationale non est de essentia animalis; ergo. *Maj. Constat;* Quia res physicè existere potest absque eo, quod non est de essentia ejus physica; ergo existere quoque poterit intentionaliter & logicè sine illo, quod non est de essentia ejus logica. *Minorem sic probo:* Si animal includeret in sua essentia logica differentias, ergo vel ambas simul, vel unam tantum? Inprimis non includit ambas simul; aliàs foret chimæra, cum identificatum sibi haberet hominem & brutum; nec posset verè prædicari de homine, nec de bruto. Deinde non includit unam tantum; aliàs non foret univocum, & suis membris dividendis æqualiter non conveniret. Adhæc Animal definitur absque rationali, *Principium sentiendi.* Quâ igitur ratione rationale de essentia ejus metaphysica vel logica sit? *Prob. nunc etiam maj. syllogismi primi in ratione positi.* Distinctio rationis inter gradus metaphysicos per talem præcisionem fieri debet, per quam fiunt extrema intentionalia; ergo fieri debet per talem cognitionem, vi cujus unus gradus cognoscitur, altero nullo modo cognito, qualis est præcisio objectiva. *Ant. prob.* Distinctio realis intercedere debet inter extrema realia objecta; ergo & distinctio rationis intercedere debet inter extrema, sive objecta intentionalia; sed unde illa, nisi per præcisionem
L. fiant?

fiant? certè à parte rei non sunt: cùm omnes gradus metaphysici realiter sint eadem indivisibilis entitas. *Probaturs thesis secundò auctoritate Philosophi.* Hic lib. 7. *Metaphys. cap. 12.* vel *apud Sylvest. Maurum. cap. 14.* sic habet: *Genus etenim non videtur particeps esse differentiarum: simul namque contrariorum idem participaret; differentia namque contrariae, quibus genus differt. Infero.* Ergo juxta *Arist.* differentiaè nullo modo nequidem confusè continentur in ratione generis; ergo differentia v. g. *rationale*, non tantùm ex parte actûs (ut *Formalistæ* loquuntur) sed etiam ex parte objecti debet præscindi à genere, & consequenter *intentionaliter objective.* *Confir.* Inter ea datur distinctio ex parte objecti, ex quibus datur compositio; sed ex genere & differentia datur compositio; ergo. *Minorem ipsi AA. admittunt. Maj. Prob.* Exinde, quia *compositio est distinctorum unio.* Nec possunt *AA.* dicere, distinctionem illam aut compositionem intelligendam duntaxat esse de actibus intellectûs, genus & differentiam repræsentantibus: aliàs hæc propositio: *Homo est animal rationale*, esset falsa, cùm unus actus non sit alius. Deinde homo componitur ex genere & differentia; ergo genus & differentia sunt quid aliud, quàm actus intellectûs, nempe duo conceptus objectivi ex parte rerum.

201. *Obj. 1.* Admissâ præcisione objectivâ verificantur de eodem duo prædicata contradictoria, scilicet hæc: *idem cognosci, & non cognosci*; sed hoc admitti nequit; ergo. *Prob. maj.*
An-

Animal & rationale sunt idem; sed de animali & rationali verificantur hæc contradictoria; ergo. R. 1. Ejusmodi syllogismi plerumque sunt vitiosi, quia mutatur status. R. 2. *Retorqueo in Formalistas.* Animal & rationale sunt idem; sed de animali & rationali verificantur contradictoria, scilicet hæc: *Cognosci clarè, & non cognosci clarè.* Ergo. R. 3. *D. maj.* Animal & rationale sunt idem in statu physico C. in statu intentionali & objectivo N. *si reponas.* Animal in statu objectivo est ipsa entitas v. g. hominis cognita; sed entitas hominis cognita est idem cum rationali; ergo etiam animal in statu objectivo est idem cum rationali. R. *D. maj.* Est ipsa entitas hominis cognita *adæquatè.* N. Cognita *inadæquatè.* C. Animal in statu objectivo est entitas v. g. hominis cognita inadæquatè sub ratione animalis; sic autem cognita est perfectio duntaxat unica, sive portio hominis singillatim repræsentata. *Si instes.* Animal in statu objectivo est idem cum animali in statu physico; sed hoc est adæquata hominis entitas; ergo & illud. R. *D. maj.* Est idem cum animali in statu physico adæquatè spectato. N. Cum animali inadæquatè spectato C. *si urgeas.* In statu physico non datur animal inadæquatè spectatum. R. *D.* Non datur formaliter actualiter C. non datur virtualiter & fundamentaliter. N.

202. *Obj. 2.* Animal existere physicè non potest absque rationali vel irrationali; ergo nec existere potest intentionaliter sine alterutro, h. e. nequit cognosci absque alterutro.

R. N. Conf. Disp. est. Quia existere physicè (idem dic de termino *produci* & similibus) est prædicatum physicum, quod cadit supra entitatem, ut est in se physicè; animal autem ut est in se physicè, semper est rationale vel irrationale. Econtrà verò cognosci non cadit supra rem, ut est in se physicè, sed quæ est in intellectu & objectivè. Potest autem res existere in intellectu inadæquatè secundùm unam tantùm formalitatem; mirum igitur non est, quòd *cognosci* supra unam cadere posse formalitatem, & *non cognosci* supra aliam. NB. Agitur hic de cognitione *abstractiva*, quæ non debet repræsentare rem, prout est in se physicè, sed prout inadæquatè convenit cum aliis: Non agitur autem de cognitione *intuitiva adæquata*, quæ totum objectum attingit.

203. *Obj. 3.* Lux solis illuminans punctum indivisibile, illuminat totum; ergo etiam cognitio intellectûs cognoscens objectum physicè indivisibile, cognoscit totum. *R. N. Conf. Disp. est.* Sol illuminando agit physico & materiali modo, consequenter actione suâ totam rei indivisibilis entitatem necessariò afficit. Econtrà potentia intellectiva longè aliter versatur circa objectum: Nam non cognoscit continuò totum; sed tantùm id, cujus aliundè hausit species; *Nihil enim in intellectu, nisi priùs fuerit in sensu.* Cùm igitur intellectus jam has, jam illas species objecti, realiter quidem & physicè indivisibilis, virtualiter tamen multiplicis, habere possit, mirum non est, quòd objectum

in-

inadæquatè tantùm cognoscat, jam secundùm hanc, jam secundùm illam formalitatem, prout nimirùm hujus vel illius habet species. Prætereà manifestum est, potentiam intellectivam plùs posse circa objectum, quàm potentiam physicè productivam. Nam mens nostra attingere potest res absentes, à sensibus remotas, præteritas, futuras, possibiles, imò & impossibiles; id quod potentiaè physicè productivæ nemo concedet. *Si ais.* Dum intellectus habet species *animalis*, habet etiam species *rationalis*; ergo cognoscendo *animal*, cognoscit etiam *rationale*. *R. N. ant.* Licèt species *animalis*, v. g. *motus progressivus*, procedat à re, quæ realiter una est, & simul *rationalis*; proptereà tamen alias illius rei perfectiones intellectui non manifestat, sed indicat duntaxat potentiam progressivam, sive perfectionem *animalis*; vel certè non magis manifestat *rationalis*, quàm *irrationalis*: sicut ergo, si illud, quod se movet, sit homo, etiam juxta *AA.* *irrationalis* non cognoscitur, ita nec cognoscitur *rationalis* per motum illum progressivum indifferentem ad utrumque. *Si urgeas.* Cognoscens *animal* cognoscit omne id, quod est *animal*; sed *animal* etiam est *rationalis*; ergo cognoscit etiam *rationalis*. *R. D. maj.* Cognoscit omne id, quod est *animal* essentialiter & *intensivè*, i. e. cognoscit omnia essentialia *animalis* prædicata. *C.* Cognoscit omne id, quod est *animal* realiter & *extensivè*, i. e. cognoscit omnia, quæ *animali* realiter iden-

tificata sunt. N. Cognoscitur quidem animal, quod est à parte rei, sed non ut est à parte rei.

204. *Obj. 4.* Si cognoscens præcisivè animal, non cognoscat rationale; ergo nec ipsum animal cognoscit, quod tamen implicat. *Prob. sequel.* Quod negatur de re quâpiam, etiam negatur de identificato cum illa; sed de rationali, quod animali identificatum est, negatur, quòd cognoscatur; ergo id quoque negatur de animali. *R. D. maj. probat.* Etiam negatur de identificato cum illa *essentialiter C.* etiam negatur de identificato tantùm realiter. *subdist.* Negatur pro illo statu, pro quo est identificatum C. pro quo non est identificatum. N. Rationale autem non est identificatum animali pro statu objectivo & intentionali, pro quo est hæc negatio. *Si ais:* Animal essentialiter idem est cum homine, & rationale etiam essentialiter idem est cum homine; ergo hæc duo sunt quoque essentialiter idem inter se; *quæ enim essentialiter idem sunt cum uno tertio, etiam essentialiter idem sunt inter se.* *R. 1. Retorqueo.* Corpus est essentialiter idem cum homine, Anima etiam; ergo corpus & anima sunt idem inter se. *R. 2. D. ant.* Animal est idem cum homine adæquatè sumpto N. inadæquatè sumpto. C. *Si urgeas.* Vel cognosco animal, quod est v. g. in Petro, vel cognosco aliud? Si primum; ergo cognosco etiam rationale; quia animal Petri est ipsum rationale Petri. Si secundum; ergo non præscindo inter animal & rationale identificata. *R.* Cognosco animal, quod est in Petro, sed non, ut est in Petro, sive adæquatè sumptum. 204. *Obj.*

205. *Obj. 5.* Id cognoscitur, quod præscinditur; sed dum animal præscinditur à rationali, etiam rationale præscinditur ab animali; ergo dum præscinditur, animal & cognoscitur, etiam rationale cognoscitur. *R. D. maj.* Id cognoscitur, quod præscinditur actu & *positivè C.* quod præscinditur *negativè.* *Subdist.* quod *negativè signatè* præscinditur *C.* quod *negativè exercitè* præscinditur *N.* Rationale in præcisione animalis præscinditur *negativè exercitè*, h. e. relinquitur incognitum. *Si ais.* Animal & rationale distinguuntur distinctione rationis; ergo unum sine altero cognosci nequit. *R. D. Conf.* Si cognoscantur ut distincta, & ut per relationem alietatis se invicem respicientia *C.* si non cognoscantur ut distincta *N.* Possum autem cognoscere solum animal tanquam principium sentiendi, quin illud cognoscam ut distinctum. *Si reponas.* Esse præcisum est æquè terminus relativus, ac esse distinctum. *R. D.* Quoad rem *N.* quoad modum explicandi. *C.* *Si inferas.* Ergo intellectus cognoscens animal sine rationali mutaret objectum. *R. D. Illat.* mutaret *realiter & physicè N. intentionaliter & objectivè.* *Subdist.* mutaret *positivè vel negativè N. præcisivè. C.* *Si urgeas.* Juxta *Arist.* quod est simplex vel totum scitur, vel totum ignoratur; sed objectum præcisionis est simplex; ergo. *R. 1.* Ergo etiam Deus ens simplicissimum vel totus scitur, vel totus ignoratur. *R. 2. D. maj.* Quod est simplex & *physicè & metaphysicè*, vel totum scitur &c.

C. quod est simplex physicè tantùm, metaphy-
sicè verò multiplex N.

206. *Obj. 6.* Admissâ præcisione objectivâ
verificantur de animali v. g. & rationali contra-
dictoria realia physica & intrinseca. *Prob.* Ta-
lia contradictoria sunt: *posse cognosci*, & *non*
posse cognosci; sed hæc verificantur de animali
& rationali; ergo. *R. 1. N. supposit.* Dari ante
cognitionem *Animal & Rationale.* Cùm ejus-
modi nomina dicant duntaxat portiones entium
seorsum cognitæ. *R. 2. N. min. probat.* *Si di-*
cas. Ex eo, quòd animal in statu objectivo
cognoscatur, benè infero pro statu physico:
ergo potest cognosci. Ergo etiam ex eo, quòd
rationale in statu objectivo non cognoscatur,
bene infero pro statu physico: ergo non potest
cognosci. *R. N. Conf.* Ecce illationem similem:
benè infero: sol lucet, ergo potest lucere; er-
go etiam benè infero: sol non lucet, ergo non
potest lucere. Ratio vitiosæ illationis est; quia
ex carentia actûs non benè inferitur carentia po-
tentia, licet ex actu benè inferatur potentia,
quam præsupponit. Si autem sic ponatur ar-
gumentum: Rationale non cognoscitur cognito
animali, ergo potest non cognosci; tunc illatio
erit æquè bona, ac hæc: sol non lucet, ergo
potest non lucere. Sed hæc duo: *Posse cognosci*,
& *posse non cognosci*, non sunt contradictoria
realia intrinseca.

Inst. 1. Si animal posset produci sine ratio-
nali, foret intrinsecè producibile sine rationali;
ergo si possit cognosci sine rationali, erit quo-
que

que intrinsecè cognoscibile sine rationali. R. N. *Cons. Disp. est.* Ad hoc, ut animal producat sine rationali, requiritur, ut animal reipsa habeat aliam essentiam physicam, ab essentia rationalis; cum produci sit prædicatum physicum. Econtra ad hoc, ut animal cognosci possit sine rationali, non requiritur alia essentia physica animalis; sed sufficit fundamentum in eadem & indivisibili re physicè, vi cuius repræsentari per cognitionem possit animal absque rationali. Potest etiam distingui *Cons.* sic: erit intrinsecè cognoscibile fundamentaliter C. formaliter N.

Inst. 2. Etiam humanitas & rationalitas sunt gradus metaphysici, nec tamen unus objectivè cognosci potest sine alio; ergo nec animal sine rationali. R. D. *ant.* Sunt gradus metaphysici, qui se habent ut pars & pars N. qui se habent ut totum & pars. C. Hic autem quæstio est de gradibus metaphysicis, qui se habent ut pars & pars.

207. *Obj. 7.* Præcisio rationis tenet se tantum ex parte actûs; ergo non datur objectiva. R. D. *ant.* Præcisio activa C. passiva N. *si quæras,* utrum præcisio objectiva sit extrinseca vel intrinseca? R. Est intrinseca ab extrinsecò. *Si reponas.* Quod est extrinsecum, nequit intrinsecè dividere rem intrinsecè indivisam; ergo præcisio objectiva nequit esse intrinseca objecto intrinsecè indiviso ab extrinseca cognitione præscindente. R. D. *Ant.* Quod est extrinsecum, nequit intrinsecè dividere rem intrinsecè indi-

vifam, si non fit virtualiter divisa C. si fit virtualiter divisa. N.

208. *Obj. 8.* Ex præcisione objectiva multa sequuntur absurda; ergo non est admittenda. *Prob. ant. I.* Ex præcisione objectiva sequitur, nullam dari propositionem essentialem, in qua prædicatum debet esse de essentia subjecti. *Prob.* Admissâ præcisione objectivâ unus gradus potest concipi sine altero realiter identificato, ita ut hic alter gradus non sit de essentia prioris. *R. D. ult. probat.* Unus gradus habens rationem partis potest concipi sine altero etiam habente rationem partis, cum quo facit unum metaphysicum unitate compositionis metaphysicæ, licet non unitate simplicitatis metaphysicæ. C. Unus gradus habens rationem totius potest concipi sine altero habente rationem partis ejusdem totius. N. Hæc propositio: *Homo est animal*; etiam juxta objectivitas est essentialis, quia totum prædicatum est de essentia subjecti. Hæc autem præpositio. *Animal est rationale*; est logicè accidentalis, non solum juxta objectivitas, sed etiam juxta alios.

209. II. Per præcisionem objectivam destruitur principium hoc: *Quæ sunt eadem unitertio, sunt idem inter se.* *Prob.* In sententia objectivistarum animali conveniunt rationale & irrationale, quæ tamen non conveniunt inter se; ergo. *R. 1.* Solvant hoc ipsum Formalistæ, & nos sequemur. *R. 2. D. ant. probat.* Animali tanquam alicui tertio singulari, & incommunicabili conveniunt rationale & irrationale

nale

nale N. Animali tanquam alicui tertio generico, & communicabili conveniunt rationale & irrationale. C. Requiritur autem ad hoc principium, ut tertium, cui duo identificantur, sit singulare & incommuniabile, aliàs etiam filius & Spiritus S. in divinis essent idem inter se, quia sunt idem cum essentia, quæ iis communicabilis est.

210. III. Ex præcisione objectiva sequitur syllogismum expository nihil concludere. *Prob.* Objectivistæ negant consequentiam huius syllogismi: *Hoc animal cognoscitur; sed hoc animal est hoc rationale; ergo hoc rationale cognoscitur.* R. D. *probat.* Objectivistæ negant consequentiam huius syllogismi, quia est expository N. quia est vitiosus. C. Habet enim quatuor terminos ex mutatione statûs. Nam animal in majori sumitur in statu intentionali, in minori verò in statu reali, & prout est in statu reali. Hinc etiam in forma distinguitur minor per terminos *realiter* & *formaliter* vel *adæquatè* & *inadæquatè*. Deinde quæso te, quid ergo Formalistæ respondent ad hunc syllogismum similem? *Hoc animal cognoscitur clarè; sed hoc animal est hoc rationale; ergo hoc rationale cognoscitur clarè.* Nunquid negant & ipsi consequentiam. *Si ais.* Hic syllogismus est bonus: *Hoc animal currit; sed hoc animal est hoc rationale; ergo hoc rationale currit.* Ergo & prior syllogismus erit bonus. R. N. *Cons. Disp. est.* Hic syllogismus ubique supponit pro statu reali; nam animal pro statu intentionali non curret, cum

cùm currere sit prædicatum physicum. Econ-
 trà secus est in priori syllogismo. Si reponas.
 supposito, quod videam à longè aliquid se mo-
 vens, & hoc movens sit Petrus, tunc benè
 dico: *Hoc animal cognoscitur; sed hoc animal est*
hoc rationale; ergo hoc rationale cognoscitur. Item
 benè concludo sic: *Hoc animal ex parte objecti*
cognoscitur; sed hoc animal ex parte objecti est hoc
rationale; ergo hoc rationale ex parte objecti cogno-
scitur. Ergo data disparitas nulla est. R. 1. Retor-
 queo hos syllogismos in Formalistas, addendo
 tantùm τὸ *clarè*, ut suprâ feci. R. 2. Si major pri-
 mi syllogismi faciat hunc sensum: *Hoc animal,*
i. e. hoc, quod est animal, cognoscitur adæquatè se-
cundùm totam entitatem, prout est à parte rei,
 tunc concedo totum. Si verò faciat hunc
 sensum: *Hoc, quod est animal, cognoscitur inadæ-*
quatè, secundùm unam tantùm formalitatem ob-
jectivam, tunc N. Conf. ob mutatam rursus sup-
 positionem. Pariformiter respondeo ad syllo-
 gismum secundum. Prætereà hîc adverten-
 dum, quod, si AA. velint τὸ *animal* in utrius-
 que syllogismi minore sumi intentionaliter, ne-
 ganda sit utrobique minor: falsum enim est,
 animal substans cognitioni esse rationale. Ex
 his patet responderi posse tertio sub distinctione
 minoris. v. g. Sed hoc animal est rationale ma-
 terialiter & identicè C. formaliter & objectivè N.
 si inferas. Si materialiter & identicè etiam cog-
 noscatur rationale, dum cognoscitur animal,
 ergo objectivistæ æquè confundunt prædicata
 ac Formalistæ. R. N. Illat. nam materialiter &
 iden-

identicè cognosci rationale in dato casu, nil aliud est, quàm quòd intellectus, se reflectens super animal præcisum, agnoscat, quod rationale à parte rei sit idem cum animali præciso.

211. IV. Admissâ præcisione objectiva sequuntur idola mentis, & entia rationis. *Prob.* Idolum mentis & ens rationis est, quod nullibi potest existere, nisi tantùm in intellectu; sed formalitates objectivè præcisæ nullibi existere possunt, nisi in intellectu; ergo. R. I. Diæteria hæc sunt, quæ nihil probant, nisi linguam non satis frænata; quibus dum nos lacessunt AA. satis produnt, se causæ diffidere suæ, nostræ autem invidere. Possent objectivistæ tela ejusmodi retorquere in Formalistas; age enim, ubi existunt formalitates formalisticè præcisæ (si tamen formalitates præcisas habeant) nisi in intellectu? Verùm ne videantur à fortitudine Christiano-philosophica desciscere, his prætermisissis, & transmissâ liberaliter majore, malunt in forma distinguere minorem sic: sed Formalitates objectivè præcisæ nullibi existere possunt, nisi in intellectu, *quoad modum suæ distinctionis.* C. *quoad rem* N. quoad rem enim existunt à parte rei, cum præcisio objectiva nil mutet aut separet in & pro statu reali. Hoc autem enti chimærico & rationis non convenit. *Si reclamās:* Ad ens rationis, & idolum mentis sufficere, quod nequeat existere à parte rei quoad modum, quo concipitur. R. N. Hoc: tum quia hoc non fit absque fundamento, tum
quis

quia aliàs toties fieret idolum mentis, quoties intellectus cognoscit ens materiale; cùm illud cognoscat spiritualiter, qualiter non existit à parte rei. *Si urgeas.* Dum intellectus identificat ea, quæ sunt distincta, facit ens rationis; ergo pariter distinguendo ea, quæ sunt identificata, faciet ens rationis. *R. N. Cons. Disp. est.* Identificatio fit per affirmationem, consequenter intellectus positivè aliquid de altero sine fundamento affirmaret, quando distincta identificaret; sic autem affirmare, est facere ens rationis, cùm esset positivè fingere. Econtra distinctio non fit per affirmationem, sed tantùm per inadæquatam cognitionem, & cum fundamento in re. *Si instes.* Saltem animal fieret intrinsecè aliud à rationali per præcisionem objectivam, quod absque fictione fieri non posse videtur. *R. D.* Animal fieret aliud intrinsecè physicè *N.* fieret aliud intrinsecè objectivè *C.* *nec obstat*, quod intellectus præscindens sit extrinsecus ipsi animali objectivè sumpto. Nam fieri objectivè aliud ab altero, est cognosci sine altero; cognitioni autem activæ exercitè mutanti objectum respondet cognitio passiva, quæ objectio intentionali intrinseca est.

212. *Observa I.* Objectivistæ non negant possibilem esse præcisionem formalem, nam & ipsi admittunt actus præscindentes, sed negant, eam esse præcisionem perfectam, quia non habet objectum præcisum passivè, sine quo tamen præcisio perfecta, & ad universalia sufficiens esse nequit. *II.* Cognitio præscindens non est
judi-

judicium, sed apprehensio, sive inadæquata cognitio objecti nihil affirmans vel negans; hinc non facit ens rationis vel idolum mentis, quod debet fieri per actum falsum vel per fictionem.

III. Datur præcisio tantum inter illa, quæ se essentialiter non includunt. Hinc animal rationale nequit præscindi ab homine; cum nullum adsit fundamentum præscindendi. Hinc non omnis cognitio est præcisiva: Sic non præscindit cognitio intuitiva adæquata, nec comprehensiva.

IV. Sensus externi nequeunt præscindere objectivè. *Ratio est*: Quia sic præscindere, si strictè sumatur, est ita attingere unum, & non attingere alterum, quod tamen cum priori est identificatum, & æquè à potentia attingi posset, ut intellectus se reflectens, vel angelus videns objectum taliter præcisum, videat hanc unam tantum formalitatem, & nec *clare*, nec *confuse* alteram. Sed hoc non convenit sensui externo, quia hic semper tendit in objectum physicè tale, & modo materiali, adeoque non sic ferrur in objectum, ut attingat aliquid, & aliquid non attingat. Hinc oculus v. g. nequit videre colorem secundum se, quin simul videat speciem, & individuationem &c. saltem *confuse*; non quidem ideò, quòd hæc comprehendantur intra objectum adæquatum oculi, sed quòd hæc sint realiter identificata cum objecto adæquato oculi. *Si ais*: oculus sæpè nequit discernere colorem; ergo tunc præscindet rationem genericam. *R.* Discernere non pertinet ad oculum, sed ad intellectum; quòd autem intel-

lectus

lectus sæpè non discernat objectum, hoc provenit ab imperfectione specierum. Adhæc si sequela hæc esset legitima: *Intellectus discernere nequit, quem colorem in particulari oculus videat; ergo oculus præscindit objectivè.* Ergo etiam tunc præscinderet objectivè, quando objecta clarè, & in individuo percipit, v.g. duos flores, aut duo ova omninò similia, cùm in hoc quoque casu intellectus discernere non possit. V. Nec voluntas præscindit; cùm præcisio intentionalis solis potentiis cognoscitivis & repræsentativis sit propria, id quod ex conceptu præcisionis quivis facilè colliget. Fertur quidem voluntas in objectum aliquando præcisum, sed tunc ipsam præcisionem ab intellectu factam præsupponit. VI. Nec objectivè præscindit phantasia; quia hæc utpote potentia materialis & necessaria objectum cognoscit secundum determinationem speciei impressæ, quam visio in eadem producit, ut interim ex Animastica supponimus; sed hæc species non est præcisiva, cùm sit similis objecto suo, quod est visio; ergo nec ipsa phantasia erit præcisiva.

